

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDEKİ MODELLER HAKKINDA GÖRÜŞLERİNİN PROGRAM VE CİNSİYET DEĞİŞKENLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Durmuş EKİZ *

Nevzat YİĞİT **

Özet

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim Bölümü; Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmen eğitiminde kullanılan öğretmen yetiştirme modelleri hakkındaki görüşlerini, program ve cinsiyet değişkenleri açısından belirlemektir. Günümüze kadar yaygın olarak kullanılan üç öğretmen yetiştirme modeli bulunmaktadır: Beceri modeli, uygulanmış bilim modeli ve yansıtma modeli. Belirtilen modellere ilişkin olarak, tarama yöntemi ile yürütülen bu araştırma verileri, dört programdan toplam 352 dördüncü sınıf öğretmen adayından elde edilmiştir. Elde edilen veriler, SPSS bilgisayar programıyla $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde analiz edilmiştir. Bulgular, adayların beceri ve uygulanmış bilim modelleri hakkında olumsuz görüş belirttiklerini ancak, yansıtma modeline yönelik olumlu görüşler ifade ettiklerini göstermektedir. Cinsiyet değişkeni açısından ise, genelde olumsuz olarak belirtilen görüşlerdeki farklılıklar, yine uygulanmış bilim ve beceri modellerine aittir. Bu bulgular, öğretmen adaylarının geleneksel anlayışı destekleyen modeller kapsamındaki öğretmen yetiştirme anlayışını benimsemediklerinin bir sonuca olarak düşünülebilir. Bu sonuçlara dayalı olarak, dört programdaki öğretmen adaylarıyla anlamlı bulunan ve onlar tarafından desteklenen yansıtma modeli ile ilgili daha kapsamlı betimsel araştırmalar, özellikle nitel çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen eğitimi modelleri, öğretmen adayları, görüşler, program ve cinsiyet değişkenleri, nicel araştırma.

Abstract

The aim of this research is to identify the views of student teachers', who are at the Programs of Primary, Social Science, Science and Mathematics Teacher Education, regarding the models of teacher education which have been used in pre-service teacher education. Up to now, three teacher education models have been widely used: Competence-based, applied science, and reflective. In relation to these models, survey method was used in the study in which a total of 352 student-teachers, who are only at their fourth grades, take part into the study. The data are analyzed by SPSS computer program, and the meaningful level of Alpha is accepted as 0,05 in the analysis. The data indicate that the student-teachers put forward negative views of competence-based and applied science models, but they are in favour of reflective model. When examining the models from the angle of genders, it is understood that the views which are negative belong to the competence-based and applied science models. These results can be interpreted as that the student-teachers do not accept the teacher education models which support to the traditional approaches. Based on these results, it is recommended that more comprehensive descriptive studies, particularly qualitative studies, can be undertaken to seek an answer why reflective model, which is meaningful to the student-teachers who are all four programs, is supported.

Keywords: Teacher education models, student teachers, views, program and gender variables, quantitative research.

Yazışma adresi: * Yard. Doç. Dr. Durmuş Ekiz, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Trabzon, durmusekiz@yahoo.com ** Yard. Doç. Dr. Nevzat Yiğit, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Trabzon, nevatyigit@yahoo.com

Giriş

Öğrenme ve öğretimde etkililiği artırmak amacıyla eğitimin farklı alanlarına yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda yönlendirilen temel sorulardan biri, “Etkili öğrenme ya da öğretim nedir?” Bu soruya, farklı felsefi, kuramsal ve uygulama-merkezli boyutlardan yaklaşılarak değişik yanıtlar aranmıştır (Pollard ve Tann, 1993; Alexander, 1997; Stones, 1994; Orlich ve arkadaşları, 2002; Pollard, 2002).

Etkili öğrenme ve öğretimi gerçekleştirmek için etkili öğretmen yetiştirilmesi amacıyla neler yapılması gerektiğine yönelik tartışma ve öneriler de zaman zaman gündeme gelmiştir (Calderhead, 1988; Wallace, 1991; Harvard ve Hodkinson, 1994; YÖK, 1998; Furlong, 2000 ve diğ.; Pollard, 2002; Senemoğlu, 2003; Ekiz, 2003a; Ekiz ve Yiğit, 2006). Tartışma ve önerilerde öğretmen adaylarının öğretmeyi nasıl öğrendikleri, neye değer verdikleri, neyi benimsedikleri, hangi bilgiyi (kurama veya uygulamaya dayalı) etkin olarak kullandıkları, kuramsal bilgiyi öğrenmeleri ve kullanmalarına yönelik açıklamalar bulunmaktadır. Açıklamalara paralel olarak, öğretmen eğitimine yönelik çeşitli yaklaşım ve modeller de geliştirilmiştir.

Öğretmen yetiştirme modelleri geliştirilirken felsefi ve pratik dayanaklar oluşturulmuştur. Bu dayanaklar çoğunlukla, öğretmenlik mesleğinin genel olarak araştırmacılar tarafından nasıl algılandığına yöneliktir (Ekiz, 2003a). Bazen öğretmenlik, beceriye dayalı bir meslek olarak görülmüş, öğretmen adaylarının sadece deneyimli öğretmenlerden yararlanarak gerekli becerileri kazanması vurgulanmıştır. Bazen de öğretmenlik mesleği bilim olarak görülmüş, araştırmalar sonucunda elde edilen bulgular ışığında üretilen bilimsel bilgilerin öğretmen adaylarından sergilenmesi istenmiştir. Yine bazen de öğretmenlik mesleği, bir sanat olarak algılanmış, öğretmen adaylarının yaratıcı olmaları, kendi uygulamalarını sistematik olarak sorgulamaları ve incelemeleri istenmiştir (Ekiz, 2003b; Ekiz, 2006; Ekiz ve Yiğit, 2006).

Günümüze kadar yaygın bir şekilde kabul gören öğretmen yetiştirme modelleri; model merkezli öğretmen yetiştirme modeli, insancıl kurama dayalı öğretmen yetiştirme modeli, yapısalcı kurama dayalı öğretmen yetiştirme modeli ve yansıtma modelidir. Uygulamada ise şimdiye kadar kendini belirgin şekilde gösteren üç genel öğretmen yetiştirme modeli bulunmaktadır. Bunlar; beceri modeli, uygulanmış bilim modeli ve yansıtma modelidir (Wallace, 1991; Ekiz, 2003b; Ekiz ve Yiğit, 2006). Bu araştırmada belirtilen bu üç modelden yararlanılmıştır.

Beceri Modeli

Beceri modelinin temelinde “yaparak-yaşayarak öğrenme” yaklaşımı bulunur. Bu model, öğretmenlik bilgi ve becerisinin ancak ve ancak gözlem ve deneyimle kazanılabileceğini savunur.

Beceri modeline göre, öğretmen adayları öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi ve becerileri, deneyimli bir öğretmeni izleyerek ve onun önerileri doğrultusunda uygulayarak öğrenir. Aday, zamanını okul ortamında deneyimli öğretmenin gözetiminde geçirerek onun açıklamalarını, önerilerini ve sınıf içi uygulamalarını takip eder ve bunları sınıf içi etkinliklerde uygulamaya çalışır. Aday, uygulama sonucunda, onun için daha önceden tespit edilen amaç ve kazanımlar doğrultusunda ve istendik düzeyde uygulama sergilediğinde ise, profesyonel (mesleki) yeterliliği kazanır ve öğretmen olur (Wallace, 1991; Atkinson, 2000; Ekiz, 2003b; Ekiz ve Yiğit, 2006). Bu modele göre etkili öğretmenlik, deneyimli öğretmenin davranışlarının aday tarafından gösterilmesine dayanır.

Endüstriye yönelik birey yetiştirme modeliyle benzerlik gösteren beceri modeli, çoğunlukla deneyimli öğretmenler tarafından hazırlanan “standart ölçütlerin” adaylar tarafından uygulamada olduğu gibi sergilenmesi gerektiğini savunur. Ancak bu model, öğretmen eğitiminin alanını daralttığı, ağırlıklı olarak davranışçı yaklaşıma dayandığı, öğretmenliği statik konuma getirdiği, doğru beceriyi ölçmede yetersiz kaldığı ve esnek kişiler yetiştirmediği için özellikle Avustralya’da eleştirilere maruz kalmıştır (Smith, 1999). Beceri modelinin en belirgin sınırlılığı, sürekli değişim gösteren toplumlarda öğrenciler de değiştiğinden deneyimli öğretmenin davranışları ve öğretmen adayına önerileri toplumun seviyesinin ve beklentilerinin gerisinde kalabilme durumudur (Ekiz, 2003b).

Uygulanmış Bilim Modeli

20. yüzyılın başlangıcından itibaren psikolojinin bilim olma çabaları eğitim psikolojisinin de gelişmesine katkıda bulunmuştur. Özellikle 1950’li yıllardan itibaren geliştirilmeye ve kullanılmaya çalışılan uygulanmış bilim modeli, uygulamalarını eğitim psikolojisindeki bulgulara dayandırır. Bu model, rasyonel yaklaşım olarak da bilinmektedir (Ekiz, 2003b; Ekiz ve Yiğit, 2006). Laursen’a (1996) göre bu model, davranışçı psikoloji alanında üretilen öğrenme kuramlarının etkili öğretim metotlarına dönüştürülmesi prensibine dayanır. Bu model, eğitim alanında yapılan bilimsel araştırma verilerinden eğitim-öğretim uygulamalarında yararlanılması gerektiğini savunur. Araştırmacılar tarafından üretilen bilimsel

bilginin sonuçları, olduğu gibi öğretmen adaylarına aktarılır. Öğretmen adaylarından da, bu bilimsel bilgileri uygulamada etkin bir şekilde kullanmaları beklenir. Bilimsel bilgilerin ya da kuramların uygulamada karşılaşılabilecek her türlü soruna yanıt verebileceği düşünülür. Bu model ülkemizde öğretmen yetiştirme sistemiyle paralellik göstermektedir (Ekiz, 2003b; Ekiz ve Yiğit, 2006).

Davranışsal yaklaşımın araştırma bulgularına dayandırılmasına rağmen son yıllarda bilginin sürekli değişmesi, pedagojik yaklaşımlarda farklılaşmanın olması (öğretmen düşünce ve kararları, pedagojik inançlar vs) bu modele sınırlılık getirmektedir. Uygulanmış bilim modeline, beceri modeline yöneltilen eleştirilere paralel olarak, çeşitli eleştiriler getirilmiştir. Eleştirilerin temel noktasını, öğretmenliğin sadece bilimsel bilgiler ile sınırlandırılması ve dolayısıyla bilimsel bilgilerin her yerdeki eğitim-öğretim ortamında kullanılma olasılığının düşük olması oluşturmaktadır (Ekiz, 2006).

Yansıtma Modeli

Dewey'in (1933) yansıtıcı düşünme üzerindeki yorumları, eğitimin birçok alanına katkıda bulunmuştur. Bu katkılardan biri de öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleridir. Ona göre yansıtma, etkin, ısrarlı ve sistematik düşünmedir (Ekiz, 2003b; Ekiz, 2006). Schön (1983;1987), Dewey'in yansıtıcı düşünme hakkındaki yorumlarını genişleterek "uygulama içinde yansıtma" ve "uygulama hakkında yansıtma" aracılığıyla uygulamacıların uygulamalarını sistematik hâle getirebileceklerini ve dolayısıyla geliştirebileceklerini iddia etmektedir (Ekiz, 2006). Yansıtıcı öğretim, araştırmaya dayalı ve sistematik olarak sorgulanan deneyimlerin eğitim-öğretim ortamları şartlarının göz önüne alınarak, öğretmenin etkin düşünme ve karar vermesine dayanır (Pollard, 2002).

Yansıtma modeline göre öğretmen adayı, kuramsal olarak öğrendiği bilgi ve öğretmenlik deneyimine yönelik kazandığı bilgi ve becerilerini uygulamada etkin olarak kullanır. Hem kuramsal olarak öğrendiği hem de deneyimden oluşturduğu bilgilerden yararlanan aday, herhangi bir okul ya da sınıf ortamında uygulama yapar. Uygulamada karşılaştığı herhangi bir sorunu, edindiği kuramsal bilgileri de göz önüne alarak, sorunun ortadan kaldırılması ya da uygulamayı daha etkili hâle dönüştürmek için etkin, ısrarlı ve sistematik bir biçimde etraflıca düşünür. Düşünme sonucunda yapılandığı yeni bilgi ve becerileri tekrar uygulamada kullanır. Aynı şekilde bu döngü devam eder. Yansıtıcı düşünme ve öğretimi gerçekleştirdikten sonra profesyonel (mesleki) yeterliliği kazanır ve öğretmen olur (Ekiz, 2003b).

Yansıtıcı modelin en belirgin özelliği, hem bilimsel araştırmalara dayalı bilgilerden yararlanılması hem de bu bilgilerin uygulamaya aktarılırken sorgulanarak öğretmen ya da aday öğretmen tarafından karar verme sürecini içermesidir.

Yansıtma modeli, son yıllarda dikkatleri oldukça üzerine çeken bir modeldir (Ekiz, 2006). Ekiz (2003b) tarafından öğretmen eğitimindeki modeller hakkında öğretmen adaylarının düşünceleri üzerine yapılan nitel araştırma, adayların; %98'inin yansıtıcı modelin daha etkili olduğunu belirttiklerini, bu modelin yararına yönelik düşüncelerini nedenleriyle birlikte ortaya çıkarmıştır. Bu düşüncelerden bazıları; “Öğretmen adayı, bilimsel bilgiyi uygulayarak öğrenir.”, “Öğretmenin yaratıcılığı ve dinamik bir eğitim-öğretim için yararlı bir model.”, “Sorunun çözümü için adayın kendisini sorgulaması için yararlı.”, “Öğretmen adayı aktif olarak düşünen ve bilinçli bir birey olarak yetişir.” şeklindedir.

Üç öğretmen yetiştirme modeli göz önüne alınarak bu araştırmanın amacı, İlköğretim Bölümü; Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği programlarında öğrenim gören dördüncü sınıf öğretmen adaylarının öğretmen eğitiminde kullanılan beceri, uygulanmış bilim ve yansıtma modellerine yönelik görüşlerinin neler olduğunu ve bu görüşlerde programlar ve cinsiyet açısından farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın önemi ise, bu alanda yapılmış araştırmaların yok denecek kadar az olması ve oldukça sınırlı olduğunun düşünülmesidir.

Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının farklı öğretmen yetiştirme modelleri ile ilgili görüşleri arasında program değişkeni açısından farklılık var mıdır?
2. Öğretmen adaylarının farklı öğretmen yetiştirme modelleri ile ilgili görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından farklılık var mıdır?

Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü; Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği programlarında öğrenim gören toplam 850 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Sınıf Öğretmenliği (N=90), Sosyal Bilgiler (N=87), Fen Bilgisi Öğretmenliği (N=87) ve Matematik (N=88) Öğretmenliği programlarında öğrenim gören toplam 352 öğretmeni adayıdır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırma, dönemine, konumuna ve yerine göre etkili öğretmen eğitiminde kullanılan üç öğretmen yetiştirme modeline yönelik, Ekiz ve Yiğit (2006) tarafından geliştirilen bir anket çalışmasıyla yürütülmüştür. Anket, öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak üç öğretmen yetiştirme modeli hakkındaki yargılardan oluşmaktadır. İlgili ankette beceri modeline yönelik 13 madde, uygulanmış bilim modeline yönelik 10 madde, yansıtma modeline yönelik 13 madde bulunmaktadır. Anketin geliştirilmesinde ilk önce anketteki madde sayısı toplam 30 olarak belirlenmiş, her bir modele yönelik 10'ar madde hazırlanarak modeller arasında eşitlik sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak, araştırma öncesinde maddelerin daha anlaşılır hâle getirilmesi amacıyla dört öğretmen adayının görüşleri doğrultusunda anketteki maddelerde değişiklik yapılarak bazı modellerdeki madde sayısı arttırıldığından eşitlik bozulmuştur. Toplam 36 maddeden oluşan anketin güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0,78$ olarak hesaplanmıştır. Anketin iç tutarlılık hesaplamaları için faktör analizi yapılmıştır. Bu kapsamda bazı maddelerde düzeltmelere gidilmiştir (Ekiz ve Yiğit, 2006).

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, istatistik paket programı (SPSS) ile analiz edilmiştir. Anketteki görüş puanlarının ortalaması; “Hiç Katılmıyorum (1.00-1.79)”, “Biraz Katılıyorum (1.80-2.59)”, “Orta Derecede Katılıyorum (2.60-3.39)”, “Oldukça Katılıyorum (3.40-4.19)”, “Tamamen Katılıyorum (4.20-5.00)” kategorileri içinde değerlendirilerek, 3.40 ve yukarı ortalama puanlar olumlu olarak kabul edilmiştir. $\alpha = .05$ ve $\alpha = .01$ anlamlılık düzeylerinde görüşler araştırılmıştır. Hem her bir programın öğretmen yetiştirme modellerine ait her bir maddeye yönelik ortalama puanları hem de dört programın genel ortalama puanları hesaplanarak genel görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, cinsiyet değişkeni açısından farklılığı tespit etmek üzere bağımsız t testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının üç farklı modele göre görüşlerinin ortalamaları ve cinsiyet değişkeni açısından üç model kapsamındaki görüşleri yönlerinden gruplanarak sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmen Yetiştirme Programlarının Beceri Modeline İlişkin Ortalamaları

Görüşler	$\bar{X}_{FB}$	$\bar{X}_M$	$\bar{X}_{SÖ}$	$\bar{X}_{SB}$	$\bar{X}_{GENEL}$
Yaparak öğrenmem, etkili bir öğretmen olmam için yeterlidir.	3,94	3,43	3,76	3,41	3,63
Deneyimli bir öğretmenin sadece deneyimlerinden yararlanmam beni etkili bir öğretmen yapar.	2,36	2,36	2,35	2,11	2,30
Teorik bilgi almadan kazandığım deneyim, etkili bir öğretmen olmam için yeterlidir.	1,53	1,57	1,68	1,51	1,58
Öğretmenlik uygulamalarımı sadece model aldığım öğretmen izlemelidir.	1,87	1,79	2,00	1,83	1,87
Öğretmenlik mesleğinin inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	2,32	2,39	2,38	2,72	2,45
Öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	2,41	2,41	2,52	2,64	2,50
Model alacağım öğretmenin otoriter olmasını tercih ederim.	2,54	2,19	2,17	2,14	2,26
Mesleki yeterliğim için, sadece model aldığım öğretmenin değerlendirme ölçütleri yeterlidir.	1,79	1,51	1,55	1,74	1,64
Gözlemleyerek öğrenmem, etkili bir öğretmen olmam için yeterlidir.	2,03	1,89	2,20	2,24	2,09
Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	1,77	1,70	1,74	1,71	1,73
Etkili bir öğretmen olmam için sadece model alacağım bir öğretmenin olması yeterlidir.	1,70	1,64	1,63	1,80	1,69
Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	2,79	2,78	2,84	2,97	2,84
Deneyimli öğretmenin önerilerine uymam beni etkili bir öğretmen yapar.	2,82	2,93	2,83	2,97	2,89
ORTALAMA	2,29	2,19	2,28	2,29	2,26

Tablo 1’de beceri modeline ilişkin Sınıf, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi ve Matematik Öğretmenliği programlarındaki öğretmen adaylarının görüşlerinin ortalamaları görülmektedir. Bu model kapsamında, “Yaparak öğrenmem, etkili bir öğretmen olmam için yeterlidir.” görüşü dışında olumlu görüş belirtilmemiştir. Tüm programlardaki öğretmen adayları, iş başında bizzat yaparak öğrenmenin kendilerini etkili öğretmen yapacağına inanmaktadırlar. Diğer bir anlatımla öğretmen adayları, uygulama öğretmenlerinin deneyimlerinden yararlanarak etkili olacaklarına inanmamaktadırlar. Genel ortalamalar bazında incelendiğinde, tüm programlardaki adayların beceri modeline yönelik olumsuz görüş belirttikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Öğretmen Yetiştirme Programlarının Uygulanmış Bilim Modeline İlişkin Ortalamaları

Görüşler	$\bar{X}_{FB}$	$\bar{X}_M$	$\bar{X}_{SÖ}$	$\bar{X}_{SB}$	$\bar{X}_{GENEL}$
Sadece bilimsel bilgileri uygulamada kullanarak etkili bir öğretmen olacağımı düşünürüm.	2,08	1,68	1,82	1,87	1,86
Öğretmen olduğumda düzenli olarak hazırlanan seminerlerde verilen bilimsel bilgileri uygulamaya aktarmam beni etkili bir öğretmen yapar.	3,42	3,27	3,22	3,24	3,29
Etkili bir öğretmen olmam için, sadece bilimsel bilgilere göre öğretim etkinliklerini uygulamam gerekir.	2,24	1,79	1,80	2,28	2,02
Etkili bir öğretmen olmam için sadece deneyimli bir öğretmeni model almam yeterli değildir.	3,70	3,55	3,90	3,63	3,70
Etkili bir öğretmen olmam için hazır bilimsel bilgiyi kullanmam yeterlidir.	1,83	1,63	1,65	1,79	1,73
Etkili bir öğretmen olmam için deneyimimi sorgulamam gerekmez.	1,63	1,47	1,61	1,74	1,61
Etkili bir öğretmen olabilmem için gerekli bilgileri kitaplardan öğrenmem yeterlidir.	1,54	1,52	1,51	1,64	1,55
Etkili bir öğretim için hazırladığım planları olduğu gibi takip etmem yeterlidir.	2,27	1,74	1,90	2,18	2,02
Deneyimlerim üzerine düşünmek yerine bilimsel bilgileri kullanmam yeterlidir.	2,08	1,69	1,81	2,02	1,90
Bilimsel bilgilerin her türlü sınıf ortamında kullanılabileceğine inanırım.	2,73	2,27	2,43	2,73	2,54
ORTALAMA	2,65	2,06	2,16	2,31	2,22

Tablo 2’de uygulanmış bilim modeline ilişkin Sınıf, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi ve Matematik Öğretmenliği Programlarındaki öğretmen adaylarının görüşlerinin ortalamaları yer almaktadır. Bu model kapsamındaki görüşlerde tüm programlardaki öğretmen adayları, “Etkili bir öğretmen olmam için sadece deneyimli bir öğretmeni model almam yeterli değildir.” görüşünü desteklemektedirler. Bununla birlikte, öğretmen adayları mevcut kaynaklardan

sağlanacak bilimsel bilgileri özümseyerek de etkili öğretmen olacaklarına inanmamaktadırlar. Başka bir deyişle, adayların araştırmacı bir anlayışla elde edilecek kuramsal bilgilerin öğretmen adaylarını etkili öğretmen yapacaklarına karşı görüşleri olumsuzdur. Genel ortalamalar bazında incelendiğinde, tüm programlardaki adayların uygulanmış bilim modeline yönelik olumsuz görüş belirttikleri görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yansıtma Modeline İlişkin Ortalamaları

Görüşler	$\bar{X}_{FB}$	$\bar{X}_M$	$\bar{X}_{SÖ}$	$\bar{X}_{SB}$	$\bar{X}_{GENEL}$
Öğretim uygulamalarında karşılaştığım bütün sorunları, bilimsel bilgileri uygulamaya koyarak çözemem.	3,55	3,47	3,92	3,60	3,63
Öğretim uygulamaları üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	3,93	3,53	3,56	3,80	3,70
Öğretim uygulamaları üzerine başkaları ile tartışma yapmam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	3,74	3,30	3,76	3,62	3,61
Öğretim uygulamaları sırasında araştırma yapmam, uygulamalarının gelişmesine önemli katkılarda bulunur.	4,39	4,14	4,16	4,33	4,25
Öğretim uygulamaları sırasında, edindiğim bilimsel bilgiler üzerine düşünerek kendim de bilgi oluşturmam gerekir.	4,25	3,89	3,97	4,47	4,14
Öğrendiğim kuramların büyük bir çoğunluğunu öğretmenliğe başladığımda kullanabileceğimi düşünmüyorum.	2,97	3,12	3,12	3,25	3,11
Öğrendiğim bilimsel bilgileri olduğu gibi değil, uygulama ortamlarına göre kullanmam daha etkilidir.	4,47	4,14	4,66	4,43	4,43
Edindiğim kuramsal bilgileri uygulamam sırasındaki yeni gelişmelere göre değiştirmem daha etkilidir.	4,33	4,05	4,41	4,10	4,22
Edindiğim kuramsal bilgileri uygulama sırasındaki problemlere göre değiştirmem daha etkilidir.	4,15	3,96	4,35	4,06	4,13
Edindiğim deneyimler üzerine düşünmem sonucunda daha etkili bir öğretmen olurum.	4,15	4,06	4,22	3,95	4,10
Edindiğim bilgiler üzerine düşünmem sonucunda daha etkili bir öğretmen olurum.	3,95	3,88	3,92	3,81	3,89
Ders planlarını önceden hazırlasam dahi, uygulamam sırasında ortaya çıkabilecek değişikliklere yanıt verebilmem beni daha etkili öğretmen yapar.	4,36	4,20	4,48	4,29	4,33
Deneyime dayalı edindiğim bilgileri, uygulamam sonucunda tekrar düşünmem beni daha etkili bir öğretmen yapar.	4,05	3,87	4,13	3,97	4,01
ORTALAMA	4,02	3,81	4,05	3,97	3,96

Tablo 3’de yansıtma modeline ilişkin Sınıf, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi ve Matematik Öğretmenliği programlarındaki öğretmen adaylarının görüşlerinin ortalamaları görülmektedir. Bu kapsamdaki görüşlerin tamamı, öğretmen adayları tarafından olumlu değerlendirilmiştir. Özellikle, öğrenilen kuramların büyük çoğunluğunu öğretmen olduklarında kullanmamaya yönelik görüşler olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Başka bir deyişle, öğretmen adayları hizmet öncesi eğitimde öğrendiklerini öğretmen olduklarında rahatlıkla kullanabileceklerine inanmaktadırlar. Öğretmen adayları, bizzat kendilerinin yapacakları uygulamalar üzerine başkalarından bilgi alınması, uygulama sürecinde karşılaşılabilecek sorunlara göre mevcut bilgilerinin gözden geçirilmesini, bunlar üzerinde araştırma yapılmasını ve planlarını da buna göre değiştirilebilir şekilde hazırlamalarının kendilerini etkili öğretmen yapacaklarına inanmaktadırlar. Genel ortalamalar açısından incelendiğinde, tüm programlardaki adayların yansıtma modeline yönelik olumlu görüş belirttikleri anlaşılmaktadır. Diğer bir anlatımla, öğretmen adayları, yansıtma modeline göre daha etkili öğretmen olarak yetiştirebileceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Ait Farklı Bulunan Görüşlerin İstatistiksel Değerleri

Uygulanmış Bilim Modeline İlişkin Görüşler	Grup	N	X	Ss	sd	t	p																																																																																																																																																
Sadece bilimsel bilgileri uygulamada kullanarak etkili bir öğretmen olacağımı düşünürüm.	Bayan	168	1.62	.90	347	-4.47	.000																																																																																																																																																
	Erkek	181	2.08	1.01				Etkili bir öğretmen olmam için, sadece bilimsel bilgilere göre öğretim etkinliklerini uygulamam gerekir.	Bayan	168	1.83	.95	347	-3.46	.001	Erkek	181	2.20	1.04	Etkili bir öğretmen olmam için hazır bilimsel bilgiyi kullanmam yeterlidir.	Bayan	170	1.61	.81	350	-2.60	.010	Erkek	182	1.84	.83	Etkili bir öğretmen olabilmem için gerekli bilgileri kitaplardan öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	1.39	.84	350	-3.23	.001	Erkek	182	1.70	.94	Etkili bir öğretim için hazırladığım planları olduğu gibi takip etmem yeterlidir.	Bayan	169	1.83	.96	347	-3.49	.001	Erkek	180	2.20	1.01	Deneyimlerim üzerine düşünmek yerine bilimsel bilgileri kullanmam yeterlidir.	Bayan	170	1.68	0.89	349	-4.15	.000	Erkek	181	2.09	0.96	Bilimsel bilgilerin her türlü sınıf ortamında kullanılabileceğine inanırım.	Bayan	170	2.37	1.15	349	-2.54	.011	Erkek	181	2.69	1.19	Beceri Modeline İlişkin Görüşler								Öğretmenlik mesleğinin inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	2.32	.98	348	-2.29	.022	Erkek	180	2.57	1.08	Öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	168	2.33	.97	348	-2.96	.003	Erkek	182	2.65	1.04	Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	Bayan	169	1.62	.79	349	-2.15	.032	Erkek	182	1.82	.90	Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038	Erkek	180	2.96	1.02	Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002
Etkili bir öğretmen olmam için, sadece bilimsel bilgilere göre öğretim etkinliklerini uygulamam gerekir.	Bayan	168	1.83	.95	347	-3.46	.001																																																																																																																																																
	Erkek	181	2.20	1.04				Etkili bir öğretmen olmam için hazır bilimsel bilgiyi kullanmam yeterlidir.	Bayan	170	1.61	.81	350	-2.60	.010	Erkek	182	1.84	.83	Etkili bir öğretmen olabilmem için gerekli bilgileri kitaplardan öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	1.39	.84	350	-3.23	.001	Erkek	182	1.70	.94	Etkili bir öğretim için hazırladığım planları olduğu gibi takip etmem yeterlidir.	Bayan	169	1.83	.96	347	-3.49	.001	Erkek	180	2.20	1.01	Deneyimlerim üzerine düşünmek yerine bilimsel bilgileri kullanmam yeterlidir.	Bayan	170	1.68	0.89	349	-4.15	.000	Erkek	181	2.09	0.96	Bilimsel bilgilerin her türlü sınıf ortamında kullanılabileceğine inanırım.	Bayan	170	2.37	1.15	349	-2.54	.011	Erkek	181	2.69	1.19	Beceri Modeline İlişkin Görüşler								Öğretmenlik mesleğinin inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	2.32	.98	348	-2.29	.022	Erkek	180	2.57	1.08	Öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	168	2.33	.97	348	-2.96	.003	Erkek	182	2.65	1.04	Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	Bayan	169	1.62	.79	349	-2.15	.032	Erkek	182	1.82	.90	Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038	Erkek	180	2.96	1.02	Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002	Erkek	182	3.87	1.01								
Etkili bir öğretmen olmam için hazır bilimsel bilgiyi kullanmam yeterlidir.	Bayan	170	1.61	.81	350	-2.60	.010																																																																																																																																																
	Erkek	182	1.84	.83				Etkili bir öğretmen olabilmem için gerekli bilgileri kitaplardan öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	1.39	.84	350	-3.23	.001	Erkek	182	1.70	.94	Etkili bir öğretim için hazırladığım planları olduğu gibi takip etmem yeterlidir.	Bayan	169	1.83	.96	347	-3.49	.001	Erkek	180	2.20	1.01	Deneyimlerim üzerine düşünmek yerine bilimsel bilgileri kullanmam yeterlidir.	Bayan	170	1.68	0.89	349	-4.15	.000	Erkek	181	2.09	0.96	Bilimsel bilgilerin her türlü sınıf ortamında kullanılabileceğine inanırım.	Bayan	170	2.37	1.15	349	-2.54	.011	Erkek	181	2.69	1.19	Beceri Modeline İlişkin Görüşler								Öğretmenlik mesleğinin inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	2.32	.98	348	-2.29	.022	Erkek	180	2.57	1.08	Öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	168	2.33	.97	348	-2.96	.003	Erkek	182	2.65	1.04	Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	Bayan	169	1.62	.79	349	-2.15	.032	Erkek	182	1.82	.90	Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038	Erkek	180	2.96	1.02	Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002	Erkek	182	3.87	1.01																				
Etkili bir öğretmen olabilmem için gerekli bilgileri kitaplardan öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	1.39	.84	350	-3.23	.001																																																																																																																																																
	Erkek	182	1.70	.94				Etkili bir öğretim için hazırladığım planları olduğu gibi takip etmem yeterlidir.	Bayan	169	1.83	.96	347	-3.49	.001	Erkek	180	2.20	1.01	Deneyimlerim üzerine düşünmek yerine bilimsel bilgileri kullanmam yeterlidir.	Bayan	170	1.68	0.89	349	-4.15	.000	Erkek	181	2.09	0.96	Bilimsel bilgilerin her türlü sınıf ortamında kullanılabileceğine inanırım.	Bayan	170	2.37	1.15	349	-2.54	.011	Erkek	181	2.69	1.19	Beceri Modeline İlişkin Görüşler								Öğretmenlik mesleğinin inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	2.32	.98	348	-2.29	.022	Erkek	180	2.57	1.08	Öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	168	2.33	.97	348	-2.96	.003	Erkek	182	2.65	1.04	Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	Bayan	169	1.62	.79	349	-2.15	.032	Erkek	182	1.82	.90	Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038	Erkek	180	2.96	1.02	Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002	Erkek	182	3.87	1.01																																
Etkili bir öğretim için hazırladığım planları olduğu gibi takip etmem yeterlidir.	Bayan	169	1.83	.96	347	-3.49	.001																																																																																																																																																
	Erkek	180	2.20	1.01				Deneyimlerim üzerine düşünmek yerine bilimsel bilgileri kullanmam yeterlidir.	Bayan	170	1.68	0.89	349	-4.15	.000	Erkek	181	2.09	0.96	Bilimsel bilgilerin her türlü sınıf ortamında kullanılabileceğine inanırım.	Bayan	170	2.37	1.15	349	-2.54	.011	Erkek	181	2.69	1.19	Beceri Modeline İlişkin Görüşler								Öğretmenlik mesleğinin inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	2.32	.98	348	-2.29	.022	Erkek	180	2.57	1.08	Öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	168	2.33	.97	348	-2.96	.003	Erkek	182	2.65	1.04	Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	Bayan	169	1.62	.79	349	-2.15	.032	Erkek	182	1.82	.90	Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038	Erkek	180	2.96	1.02	Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002	Erkek	182	3.87	1.01																																												
Deneyimlerim üzerine düşünmek yerine bilimsel bilgileri kullanmam yeterlidir.	Bayan	170	1.68	0.89	349	-4.15	.000																																																																																																																																																
	Erkek	181	2.09	0.96				Bilimsel bilgilerin her türlü sınıf ortamında kullanılabileceğine inanırım.	Bayan	170	2.37	1.15	349	-2.54	.011	Erkek	181	2.69	1.19	Beceri Modeline İlişkin Görüşler								Öğretmenlik mesleğinin inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	2.32	.98	348	-2.29	.022	Erkek	180	2.57	1.08	Öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	168	2.33	.97	348	-2.96	.003	Erkek	182	2.65	1.04	Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	Bayan	169	1.62	.79	349	-2.15	.032	Erkek	182	1.82	.90	Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038	Erkek	180	2.96	1.02	Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002	Erkek	182	3.87	1.01																																																								
Bilimsel bilgilerin her türlü sınıf ortamında kullanılabileceğine inanırım.	Bayan	170	2.37	1.15	349	-2.54	.011																																																																																																																																																
	Erkek	181	2.69	1.19				Beceri Modeline İlişkin Görüşler								Öğretmenlik mesleğinin inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	2.32	.98	348	-2.29	.022	Erkek	180	2.57	1.08	Öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	168	2.33	.97	348	-2.96	.003	Erkek	182	2.65	1.04	Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	Bayan	169	1.62	.79	349	-2.15	.032	Erkek	182	1.82	.90	Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038	Erkek	180	2.96	1.02	Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002	Erkek	182	3.87	1.01																																																																				
Beceri Modeline İlişkin Görüşler																																																																																																																																																							
Öğretmenlik mesleğinin inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	170	2.32	.98	348	-2.29	.022																																																																																																																																																
	Erkek	180	2.57	1.08				Öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	168	2.33	.97	348	-2.96	.003	Erkek	182	2.65	1.04	Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	Bayan	169	1.62	.79	349	-2.15	.032	Erkek	182	1.82	.90	Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038	Erkek	180	2.96	1.02	Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002	Erkek	182	3.87	1.01																																																																																								
Öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve inceliklerini deneyimli bir öğretmenden öğrenmem yeterlidir.	Bayan	168	2.33	.97	348	-2.96	.003																																																																																																																																																
	Erkek	182	2.65	1.04				Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	Bayan	169	1.62	.79	349	-2.15	.032	Erkek	182	1.82	.90	Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038	Erkek	180	2.96	1.02	Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002	Erkek	182	3.87	1.01																																																																																																				
Etkili bir öğretmen olmam için sadece usta (öğretmen)-çırak (öğretmen adayı) ilişkisi yeterlidir.	Bayan	169	1.62	.79	349	-2.15	.032																																																																																																																																																
	Erkek	182	1.82	.90				Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038	Erkek	180	2.96	1.02	Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002	Erkek	182	3.87	1.01																																																																																																																
Deneyimli öğretmenin uygulamalarını takip etmem beni etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	2.72	1.05	348	-2.08	.038																																																																																																																																																
	Erkek	180	2.96	1.02				Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler								Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002	Erkek	182	3.87	1.01																																																																																																																												
Yansıtma Modeline İlişkin Görüşler																																																																																																																																																							
Öğretim uygulamalarını üzerine başkalarının düşüncelerini almam, beni daha etkili bir öğretmen yapar.	Bayan	170	3.52	1.06	350	-3.10	.002																																																																																																																																																
	Erkek	182	3.87	1.01																																																																																																																																																			

Tablo 4, cinsiyet değişkeni açısından tüm programlardaki öğretmen adaylarının $\alpha=0,05$ düzeyinde farklılık gösterdiği görüşlerin istatistiksel değerlerini göstermektedir. Tüm modellere yönelik görüşlerin iki grup arasında anlamlı bulunması erkek öğretmen adaylarının bayan öğretmen adaylarına göre daha yüksek görüş belirtmelerinden kaynaklanmaktadır. Ancak belirtilen bu görüşler, yansıtma modeli kapsamındaki bir madde dışında olumlu değildir. Beceri ve uygulanmış bilim modelleri kapsamındaki görüşlerde cinsiyet değişkeni açısından mevcut farklılıklar, bu modellere öğretmen adaylarının yaklaşımlarının olumsuz olduğunu göstermektedir. Özellikle erkek öğretmen adaylarının görüş puanlarının ortalaması bayan öğretmen adaylarına göre daha kararsız bulunmuştur. Bu durum, bayan öğretmen adaylarının görüşlerinde daha kararlı ya da belirgin bir tavır almada sorun yaşamamalarının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İlköğretim Bölümü; Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının, öğretmen eğitiminde kullanılan beceri modeli, uygulanmış bilim modeli ve yansıtma modeli hakkındaki düşüncelerini ve bu düşüncelerinin programlar ve cinsiyet açısından farklılıklarını tespit etmeye yönelik bu araştırmada, aritmetik ortalamalar bazında, adayların beceri ve uygulanmış bilim modeline yönelik olumsuz düşünceler belirttikleri görülmektedir. Bunun nedenlerinden biri, her iki modelin de oldukça geleneksel ve statik olduğu, özellikle uygulanmış bilim modelinin dayanaklarının tüm eğitim-öğretim ortamlarında uygulanamayacağı adaylar tarafından algılanmış olması ile ilişkili olabilir. Ekiz'in (2003b) çalışması, bu sonucu destekler yöndedir. Uygulanmış bilim modeline yönelik olarak, bu modelin savunduğu genel kuramsal bilgilerin uygulamada öğretmen adayları tarafından olduğu gibi kullanılması gerektiğine ilişkin eleştiriler yöneltilmiştir. Eraut'a (1994) göre, öğretmen adayları öğrendikleri kuramsal bilgilerden uygulamada çok fazla yararlanamamaktadırlar. Bunun nedeni ise, "uygulama ve kuramsal dünyanın" farklı olmasıdır (Ekiz, 2006). Ancak araştırma kapsamında yer alan dört programdaki öğretmen adayları, yansıtıcı öğretmen yetiştirme modeli hakkında olumlu görüşler belirtmişlerdir. Diğer bir anlatımla adaylar, bu modelin ilkelerini destekleyerek, modele yönelik etkili öğretmen yetiştirilebileceğine inanmaktadırlar. Bu sonuç, hem uluslar arası hem de ulusal düzeyde yapılan araştırmalarla da benzerlik göstermektedir (Burchell ve Westmoreland, 1999; Ekiz, 2003b). Yansıtıcı model, bilimsel bilgi ile deneyime dayalı bilginin öğretmen

adayları tarafından etkin olarak düşünülüp, içinde bulunulan ortamın özelliklerini (program, okulun büyüklüğü ve donanım olanakları, sınıftaki öğrenci sayısı, sınıfın seviyesi vb.) de göz önüne alarak adayın yetiştirilmesine önem verir. Ayrıca bu model, öğretmen adaylarının deneyimlerini, edindikleri bilimsel bilgiler ile beraber etkin olarak sorgulamalarına, sistematik düşünmelerine ve karar vermelerine olanak sağlar.

Adaylara sunulan yansıtıcı öğretmen yetiştirme modeli ilkelerinin adaylar tarafından desteklenmesinin en belirgin nedeni, adayların bu model aracılığıyla daha etkin, yaratıcı, kuram ve uygulamayı sorgulayıcı öğretmen olabileceklerine inanmalarından ileri gelebilir. Ayrıca adaylar, öğretmenlik kariyerleri süresince karşılaşabilecekleri her türlü pedagojik sorunu yansıtıcı düşünme ve öğretim aracılığıyla çözebileceklerine inanmaları, bu modeli desteklemelerinde önemli bir etken olarak düşünülebilir. Yansıtıcı model, uygulamaya dayalı pratik ve akademik bilginin biliş ve biliş-ötesi sürecinden geçirilmesi gerektiğini savunur. Aday, biliş-ötesi süreç aracılığıyla, uygulamalarını düşünür, başkalarınınnkiler ile karşılaştırır, analiz eder ve değerlendirir. Calderhead'e (1988) göre öğretmen adayı, biliş-ötesi süreç ve becerileriyle uygulamasını değerlendirerek, ideal uygulamalar ile karşılaştırmalarda bulunabilir ve alternatifleri arayabilir. İdeal uygulamaları gerçekleştirme çabası ise mesleki gelişime olumlu yönde katkıda bulunur.

Cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, erkek öğretmen adayları, üç modelin tamamında bayan öğretmen adaylarına göre daha yüksek görüş belirtmişlerdir. Ancak bu görüşler, beceri ve uygulanmış bilim modellerine yönelik olanlarda olumsuz yöndedir. Diğer bir ifadeyle, erkek öğretmen adayları, beceri ve uygulanmış bilim modellerini bayan öğretmen adaylarına göre daha az desteklemişlerdir. Erkek öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme modelleri olan beceri ve uygulanmış bilim modellerini bayan adaylara göre daha az desteklemelerinin nedeni, bu modelleri geleneksel görmeleri ve bunlara karşı daha eleştirel yaklaşımları olasıdır.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, bu araştırmayla ilgili dört öneride bulunabilir: Birincisi, bu araştırmada üç farklı öğretmen yetiştirme modeli ile ilgili olarak yansıtıcı modelin dört öğretmen yetiştirme programında öğrenim gören öğretmen adayları tarafından desteklendiği görülmektedir. Uluslar arası literatürde de yaygın olan bu öğretmen yetiştirme anlayışının daha da benimsetilebilmesi için eğitim fakültesindeki ders içerikleri de dahil olmak üzere derslerin yürütülüş biçimleri, yöntemleri, öğretim elemanlarının öğretmen adaylarına yaklaşım tarz ve iletişimleri ile ilköğretimde görevli uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarına

uygulamadaki rehberlikleri yeniden sorgulanmalıdır (Harvard ve Hodgkinson, 1994; Edwards ve Collison, 1996; Furlong ve diğ., 1996; Collison, 1998; Moyles, Suschitsky ve Chapman, 1999; Furlong ve diğ. 2000; Spalding ve Wilson, 2002; Ekiz, 2003a; Ekiz, 2003c). Özellikle yansıtıcı öğretmen yetiştirme modeli kapsamındaki öğretmen adayları görüşleri dikkate alınarak bu doğrultuda öğretmen yetiştirilmesine ağırlık verilebilir. Çünkü günümüz öğretmen yetiştirme anlayışı yansıtıcı model doğrultusundadır.

İkincisi, programlar arası ilişkiye yönelik olası açıklamaların nedenlerinin, özellikle nitel yöntemlerle araştırılması gerekliliğidir. Nitel yöntemlerle yapılacak araştırmalar, ilgili konunun derinlemesine incelenerek “Neden?” sorusuna daha etkin yanıt bulabilecektir. Üçüncü olarak, bu ve benzeri araştırmalar, diğer eğitim fakültelerinin ilköğretim bölümlerinde de yapılarak örneklemin genişletilip, ülkemizin genelini temsil eden verilerin elde edilmesi önerilebilir. Son olarak, bu araştırmada, sadece dört farklı öğretmenlik programı açısından bir inceleme yapılmıştır. Sonraki araştırmalarda, bu programlara ek olarak diğer öğretmenlik programlarında da benzer çalışmalar yürütülebilir.

Kaynaklar

- Alexander, R. (1997). *Policy and Practice in Primary Education* (2nd edition). London ve Routledge: Open University Pres.
- Atkinson, T. (2000). Learning to Teach: Intuitive Skills and Reasoned Objectivity. In T. Atkinson ve G. Claxton (Eds.), *The Intuitive Practitioner* (pp. 69-83). Buckingham & Philadelphia: Open University Pres.
- Burchell, H. ve Westmoreland, S. (1999). Relationship between Competence-based Education and Student Reflection on Practice: A UK Case Study of Initial Teacher Training. *International Journal of Training and Development*, 3 (2), 156-166.
- Calderhead, J. (1988). The Development of Knowledge Structures in Learning to Teach. In J. Calderhead (Ed.), *Teachers' Professional Learning* (pp. 51-64). London & New York: The Falmer Pres.
- Collison, J. (1998). Mentoring: Realising the True Potential of School-based ITE. In C. Richards, N. Simco ve S. Twiselton (Eds.), *Primary Teacher Education: High Status? High Standards* (pp. 173-180). London: Falmer Press.

- Dewey, J. (1933). *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*. Boston: D. C. Heath.
- Edwards, A. ve Collison, J. (1996). Partnerships in School-based Teacher Training: A New Vision? In R. McBride (Ed.), *Teacher Education Policy* (pp.49-619). London: Falmer Press.
- Ekiz, D. (2003a). An Analysis of the Content of ITE Curriculum for the Primary Phase in Turkey: Theoretical Underpinnings and Practice. *Journal of Kastamonu Education Journal*, 11(1), 31-52.
- Ekiz, D. (2003b). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Eğitimindeki Modeller Hakkında Düşünceleri. *Milli Eğitim*, 158, 146-160.
- Ekiz, D. (2003c). Öğretmen Adaylarının Öğretim Elemanları ve Dersler Hakkında Olumsuz Algılarının Tespit Edilmesi: Etnografik Bir Araştırma. *Eğitim Araştırmaları*, 4 (12), 91-103.
- Ekiz, D. (2006). *Öğretmen Eğitimi ve Öğretimde Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ekiz, D. ve Yiğit, N. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Eğitimindeki Modeller Hakkında Görüşlerinin Farklı Programlar Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 5 (2), 110-122.
- Eraut, M. (1994). The Acquisition and Use of Educational Theory By Beginning Teachers. G. R. Harvard ve P. Hodkinson (Eds.), *Action and Reflection in Teacher Education*. New Jersey: Ablex Publishing Corporation.
- Furlong, J., Barton, L., Miles, S., Whiting, C. ve Whitty, G. (2000). *Teacher Education in Transition: Re-forming Professionalism?* Buckingham & Philadelphia: Open University Press.
- Furlong, J., Whitty, G., Miles, S., Barton, L. ve Barrett, E. (1996). From Integration to Partnership: Changing Structures in Initial Teacher Education. In: R. McBride (Ed.), *Teacher Education Policy* (pp. 22-35). London: Falmer Press.
- Harvard, G. R. ve Hodkinson, P. (1994) (Eds). *Action and Reflection in Teacher Education*. Greenwood.
- Laursen, P. F. (1996). Professionalism and the Reflective Approach to Teaching. In M. Kompf, W. R. Bond, D. Dworet ve R. T. Boak (Eds.), *Changing Research and Practice: Teachers' Professionalism Identities and Knowledge*. London & Washington: The Falmer Press.

- Moyles, J. Suschitsky, W ve Chapman, L. (1999). Mentoring in Primary schools: Ethos, Structures and Workloads. *Journal of In-service Education*, 25(1),161-172.
- Orlich, D. C., Harder, R. J. Callahan, R. C. Gibson, H. W. (2001). *Teaching Strategies: A Guide to Better Instruction* (sixth edition). Boston & New York: Houghton Mifflin Company.
- Pollard, A. (2002). *Reflective Teaching*. London: Continuum.
- Pollard, A. ve Tann, S. (1993). *Reflective Teaching in the Primary School* (second edition). London: Cassell.
- Roberts, J. (1998). *Language Teacher Education*. London: Arnold.
- Schön, D. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professional Think in Action*. New York: Basic Books.
- Schön, D. (1987). *Educating the Reflective Practitioner: Toward a New Design for Teaching and Learning in the Professions*. San Francisco: Jossey Bass.
- Senemoğlu, N. (2003). Türkiye’de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları, Sorunlar, Öneriler. *SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (4), 154-193.
- Smith, E. (1999). Ten Years of Competency-based Training: The Experience of Accredited Training Providers in Australia. *International Journal of Training and Development*, 3 (2), 106-117.
- Stones, E. (1994). *Quality Teaching: A Sample of Cases*. London & New York: Routledge.
- Wallace, M. (1991). *Training Foreign Language Teachers*. Cambridge University Pres. Cambridge.
- YÖK ve DÜNYA BANKASI (1998). *Fakülte-Okul İşbirliği: Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi*, Ankara: YÖK.

Summary

AN INVESTIGATION OF STUDENT TEACHERS' VIEWS OF THE TEACHER EDUCATION MODELS FROM THE ANGLE OF DIFFERENT TEACHER EDUCATION PROGRAMS AND GENDERS

Durmuş EKİZ *

Nevzat YİĞİT **

Purpose and Significance

Up to now, many teacher education models have been proposed so as to educate effective teachers. However, widely accepted and used teacher education models are; competence-based, applied science, and reflective. Competence-based teacher education model advocates to learning by doing in that a student teacher is expected to learn in practice under the guidance of a competent or experienced teacher. Applied science teacher education model advocates to learning how to teach by following the scientific principles of teaching in practice. Reflective teacher education model advocates to learning how to teach by taking decisions in relations to the circumstances of school contexts.

The purpose of the study is to explore which teacher education model is mostly supported by the student teachers who are at different teacher education programs, and also who have at the different genders. It seems to be that the importance of the study is that there is a limitation of this sort of research on the student-teachers' views of teacher education models.

Methods

The study is undertaken at the Faculty of Fatih Education, Karadeniz Technical University in Turkey. The participants of the study are 352 student-

---

Address for correspondence: * Assist. Prof. Dr. Durmuş Ekiz, Karadeniz Technical University Fatih Faculty of Education Primary Teacher Education Department, Trabzon. durmusekiz@yahoo.com ** Assist. Prof. Dr. Nevzat Yiğit, Karadeniz Technical University Fatih Faculty of Education Primary Teacher Education Department, Trabzon. nevzatyigit@yahoo.com

teachers who are in the forth year at the Primary, Social Science, Science and Mathematics Teacher Education Programs. To find out the student-teachers' views of teacher education models, a scale is developed which includes 36 items. The data are processed by SPSS computer program in that means are taken. In terms of examining the gender differences, independent t test is used.

Results

The results of the study indicate that the student-teachers do not support the competence-based and applied science teacher education models, and yet they are in favour of reflective model. The result also shows from the angle of genders that the views which are negative belong to the competence-based and applied science models. These results can be interpreted as that the student-teachers do not accept the teacher education models which support to the traditional approaches.

Discussions, Conclusions and Recommendations

The study aims to find out the student teachers' views of three teacher education models from the angle of different teacher education programs and genders. The results indicate that the student-teachers do have negative views of the competence-based and applied science teacher education models, and yet they are in favour of reflective model. The reason for this might be that they do not support to the competence-based and applied science teacher education models, because of these are more traditional and do not take the situations of teaching in all circumstances (school contexts, levels of students, number of students in a class etc.) into account. This is so, competence-based teacher education models advocate to the basic skills of teaching, and relies on the imitation of behaviors demonstrated by experienced teachers, often in step-by-step manner, on the one hand. The applied science model, on the other hand, advocates to the context-free scientific solutions to the all circumstances of teaching. However, the student-teachers are in favour of reflective model, simply because, it might be that it offers to them a space by which they have choice of decision making on teaching in relation to the circumstances of teaching. Based on the findings, three recommendations can be made. One is that the study of this kind, particularly qualitative descriptive studies can be undertaken at the other faculties of education in Turkey so that representative samples of Turkey can be explored.